

Zaznajomiwszy się z powyższym Traktatem i dołączonym do niego Protokółem uznaliśmy je i uznajemy za słuszne zarówno w całości, jak i każde z zawartych w nich postanowień; oświadczamy, że są przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone i przyrzekamy, że będą niezmiennie zachowywane.

Na dowód czego wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

W Warszawie, dnia 29 kwietnia 1929 roku.

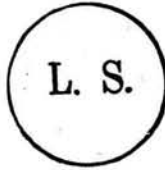
(—) *I. Mościcki*

Przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów:

(—) *Świtalski*

Minister Spraw Zagranicznych:

(—) *August Zaleski*

373.

OSWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 7 czerwca 1929 roku

w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Traktatu Ekstradycyjnego między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, podpisanego w Warszawie dn. 22 listopada 1927 roku.

Podaje się niniejszem do wiadomości, że w wykonaniu art. XV Traktatu Ekstradycyjnego między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, podpisanego w Warszawie dnia 22-go listopada 1927 roku, dokumenty ratyfikacyjne powyższego Traktatu zostały wymienione w Warszawie dnia 6 czerwca 1929 roku.

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

374.

POLSKO-NIEMIECKI UKŁAD

w sprawie używania i utrzymywania Głębokiej Sztolni Fryderyka, podpisany w Berlinie, dnia 7 grudnia 1927 r.

(Zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów z dn. 2 kwietnia 1928 r.)

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,
M Y, I G N A C Y M O Ś C I C K I,
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należy, wiadomem czynimy:

Dnia siódmego grudnia tysiąc dziewięćset dwudziestego siódmego roku podpisany został w Berlinie pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rzeszy Niemieckiej Układ w sprawie używania i utrzymywania Głębokiej Sztolni Fryderyka, o następującem brzmieniu dosłownem:

POLSKO-NIEMIECKI UKŁAD

w sprawie używania i utrzymywania Głębokiej Sztolni Fryderyka.

Polska i Niemcy, pragnąc na podstawie uchwały niemiecko-polskiej Komisji Granicznej uregulować sprawę używania i utrzymywania Głębokiej Sztolni Fryderyka, postanowiły zawrzeć Układ. Mianowani w tym celu Pełnomocnicy, a mianowicie:

za Polskę:

pp. Delegat Rządu do rokowań granicznych polsko-niemieckich Maciej KOCZOROWSKI,

Radca Wojewódzki Bernard ZAKRZEWSKI,

za Niemcy:

Poseł p. Dr. Paul ECKARDT,

po przedłożeniu swych pełnomocnictw, uznanych za dobre i sporządzone we właściwej formie, zgodzili się na następujące postanowienia:

Artykuł 1.

1) Rządowi polskiemu przysługuje prawo użytkowania, w celu odprowadzenia wody ze sztolni, odcinka Głębokiej Sztolni Fryderyka, położonego na terenie niemieckim od granicy polsko-niemieckiej aż do wylotu sztolni, jak również otwartego rowu odpływowego od tego miejsca aż do jego ujścia do Dramy wraz z wszelkimi do nich należącymi urządzeniami.

2) Użytkowanie sztolni i rowu odpływowego w myśl ustępu 1) nie podlega jakimkolwiek podatkowi lub innym opłatom.

Artykuł 2.

1) Rząd polski przejmuje na własny koszt nadzór i utrzymanie sztolni włącznie z jej wylotem i zamknięcia tegoż. Z niemieckiej strony zapewnia się w tym celu swobodny dostęp do wylotu sztolni.

2) Niemcy przejmują odpowiedzialność za szkody przy urządzeniach sztolni, które powstały przez złośliwe lub niedozwolone czynności, wykonane od strony terytorjum niemieckiego.

Artykuł 3.

1) Polska zobowiązuje się nie wydawać żadnych zarządzeń, które mogłyby wpłynąć na zmianę obecnych warunków odpływu wody ze sztolni, nie daje jednak gwarancji za ilość wody odpływającej.

POLNISCH-DEUTSCHES ABKOMMEN

über die Benutzung und Unterhaltung des Tiefen Friedrichstollens.

Polen und Deutschland haben, von dem Wunsche geleitet, auf Grund der Beschlussfassung der deutsch-polnischen Grenzfestsetzungskommission zu einer Verständigung über die Benutzung und Unterhaltung des Tiefen Friedrichstollens zu gelangen, beschlossen, ein Abkommen hierüber zu treffen. Die zu diesem Zwecke bestellten Bevollmächtigten, nämlich:

für Polen:

der Delegierte der Polnischen Regierung zu den polnisch-deutschen Grenzverhandlungen Herr Maciej KOCZOROWSKI,

der Wojewodschaftsrat Herr Bernard ZAKRZEWSKI,

für Deutschland:

der Gesandte Herr Dr. Paul ECKARDT,

haben sich nach Vorlegung ihrer in guter und gehöriger Form befundenen Vollmachten über Nachstehendes geeinigt:

Artikel 1.

1) Der Polnischen Regierung soll das Recht zustehen, die auf deutschem Gebiete liegende Strecke des Tiefen Friedrichstollens von der polnisch-deutschen Grenze bis zum Stollenmundloch sowie den offenen Abflussgraben von da bis zu dessen Einmündung in die Drama mit allen dazu gehörigen Einrichtungen zum Zwecke der Abführung des Stollenwassers zu benutzen.

2) Für die Benutzung des Stollens und des Abflussgrabens im Sinne des Absatz 1 sind keine Steuern oder sonstige Abgaben zu entrichten.

Artikel 2.

1) Die Polnische Regierung übernimmt auf ihre Kosten die Beaufsichtigung und Uterhaltung des Stollens mit Einschluss des Mundlochs und dessen Abschlusses. Deutscherseits wird zu diesem Zwecke der ungehinderte Zugang zu dem Stollenmundloch gewährt werden.

2) Deutschland ist verpflichtet, für Schäden an den Stollenanlagen aufzukommen, die durch böswillige oder unbefugte Handlungen von deutschem Gebiete aus entstehen sollten.

Artikel 3.

1) Polen verpflichtet sich, keine Massnahmen zu treffen, wodurch die bestehenden Verhältnisse des Abflusses des Stollenwassers geändert werden, übernimmt aber keine Gewähr für die Menge des Abflusswassers.

2) Niemcy zobowiązują się wedle możności zapobiegać wykonywaniu robót w bliskości sztolni i rowu odpływowego, któreby mogły utrudnić regularny odpływ wody ze sztolni oraz niedopuszczać osób niepowołanych do wylotu sztolni i rowu odpływowego.

Artykuł 4.

Polska zobowiązuje się dbać o to, aby unikano zanieczyszczenia wody ze sztolni, ponad to, które powodowane jest normalnym działaniem polskich zakładów wodociągowych.

Artykuł 5.

1) Niemcy zobowiązują się udzielać polskim urzędnikom i robotnikom, którzy wykonują nadzór i utrzymanie sztolni, możliwie jak najdalej idących ułatwień, udzielając im pomocy, ochrony i zwalniając ich od istniejących przepisów paszportowych.

2) Narzędzia i materiały, potrzebne do nadzoru i utrzymania sztolni, mogą być przewiezione z jednego do drugiego Państwa na drodze nad lub podziemnej, bez opłaty cła i innych opłat pod warunkiem odwrotnego wywiezienia narzędzi i nieużytych materiałów.

3) W razie zamknięcia granicy, strona niemiecka uwzględni wedle możności potrzeby utrzymania sztolni.

Artykuł 6.

1) Niemcy zobowiązują się dbać o to, aby został zachowany wolny odpływ wody ze sztolni do Dramy.

2) Polska zobowiązuje się do płacenia rocznej sumy w wysokości 300 Reichsmark, którą to sumę należy wysyłać w styczniu każdego roku do głównej Kasy Rejencji w Opolu.

Artykuł 7.

Z obydwóch kluczy od bram wylotu sztolni znajdować się będzie jeden w Dyrekcji Polskich Państwowych Zakładów Wodociągowych, drugi w niemieckim Urzędzie Celnym w Broslawitz. Urząd ten oprócz tego zakłada osobne zamknięcie do bram wylotu.

Artykuł 8.

Nieporozumienia, które mogłyby wynikać z tego Układu, załatwia Sąd Rozjemczy z wykluczeniem drogi sądowej. Każdy z obu Rządów mianuje jednego sędziego rozjemczego; sędziowie rozjemczy obierają ze swej strony superarbitra. O ile sędziowie rozjemczy nie dojdą do porozumienia co do osoby super-

2) Deutschland verpflichtet sich, nach Möglichkeit die Vornahme von Arbeiten in der Umgebung des Stollens und am Abflussgraben, wodurch der regelmässige Abfluss des Stollenwassers gestört werden könnte, zu verhindern und unbefugte Personen von dem Stollenmundloch und dem Abflussgraben fernzuhalten.

Artikel 4.

Polen verpflichtet sich, Fürsorge dafür zu treffen, dass Verunreinigungen des Stollenwassers vermieden werden, die nicht durch den ordnungsmässigen Betrieb der polnischen Wasserversorgungsanlage bedingt sind.

Artikel 5.

1) Deutschland verpflichtet sich, den polnischen Beamten und Arbeitern, die mit der Beaufsichtigung und Unterhaltung des Stollens beauftragt werden, möglichst weitgehende Erleichterungen durch Erteilung von Hilfe, Schutz und Befreiung von den bestehenden Passvorschriften zu gewähren.

2) Die zur Beaufsichtigung und Unterhaltung des Stollens erforderlichen Geräte und Materialien können ober- oder unterirdisch frei von Zöllen und sonstigen Abgaben unter der Bedingung der Rückbeförderung der Geräte und nicht verbrauchten Materialien von dem einen in das andere Land übergeführt werden.

3) Im Falle einer Sperrung der Grenze wird deutscherseits nach Möglichkeit auf die Erfordernisse des Stollenunterhaltung Rücksicht genommen werden.

Artikel 6.

1) Deutschland verpflichtet sich, dafür Sorge zu tragen, dass dem Stollenwasser zur Drama hin die ungehinderte Vorflut erhalten bleibt.

2) Polen verpflichtet sich, zu den Kosten der Erhaltung der Vorflut einen Jahresbeitrag von dreihundert Reichsmark zu leisten, der im Januar jeden Jahres an die Regierungshauptkasse in Oppeln abzuführen ist.

Artikel 7.

Von den beiden Schlüsseln zu den Toren des Stollenmundloches wird der eine der Direktion der Polnischen Staatlichen Wasserwerke, der zweite dem Deutschen Zollamt in Broslawitz überlassen; dieses Zollamt nimmt ausserdem die Tore des Mundloches unter besonderen Verschluss.

Artikel 8.

Streitigkeiten, die aus diesem Abkommen entstehen könnten, entscheidet unter Ausschluss des Rechtsweges ein Schiedsgericht. Jede der beiden Regierungen ernennt einen Schiedsrichter; beide Schiedsrichter wählen ihrerseits einen Obmann. Einigen sich die beiden Schiedsrichter nicht auf einen

arbitra, wówczas zostanie Rada Ligi Narodów poproszona o wyznaczenie superarbitra.

Artykuł 9.

1) Układ ten, który został sporządzony w polskim i niemieckim oryginale, będzie ratyfikowany. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych ma nastąpić możliwie szybko w Warszawie.

2) Układ wejdzie w życie z 30 dniem po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych.

3) Układ zawarty jest na czas nieograniczony, może być jednak przez obie Strony przed końcem roku kalendarzowego wypowiedziany z terminem 3-letnim. Nie może być zrobiony użytek z prawa wypowiedzenia przed 31 grudnia 1930 roku.

NA DOWÓD CZEGO Pełnomocnicy niniejszy Układ podpisali i wycisnęli na nim swe pieczęcie.

Sporządzono w Berlinie, dnia 7 grudnia 1927 roku.

L. S. (—) *Maciej Koczorowski*

L. S. (—) *Bernard Zakrzewski*

Obmann, so wird der Rat des Völkerbundes gebeten werden, einen Obmann zu ernennen.

Artikel 9.

1) Dieses Abkommen, das in polnischer und deutscher Urschrift abgefasst ist, soll ratifiziert werden. Der Austausch der Ratifikationsurkunden soll sobald als möglich in Warschau erfolgen.

2) Das Abkommen soll mit dem 30. Tage nach Austausch der Ratifikationsurkunden in Kraft treten.

3) Das Abkommen wird auf unbestimmte Zeit abgeschlossen, kann aber von jedem Teile mit einer Frist von drei Jahren auf das Ende eines Kalenderjahres aufgekündigt werden. Von der Kündigungsbefugnis darf nicht vor dem 31. Dezember 1930 Gebrauch gemacht werden.

ZU URKUND DESSEN haben die beiderseitigen Bevollmächtigten dieses Abkommen unterzeichnet und mit ihren Siegeln versehen.

Geschehen in Berlin, am 7. Dezember 1927.

L. S. (—) *Paul Eckardt*

Zaznajomiwszy się z powyższym Układem uznaliśmy go i uznajemy za słuszny zarówno w całości, jak i każde z zawartych w nim postanowień; oświadczamy, że jest przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony, i przyrzekamy, że będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej.

W Warszawie, dnia 10 grudnia 1928 r.

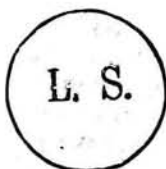
(—) *I. Mościcki*

Przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów:

(—) *K. Bartel*

Minister Spraw Zagranicznych:

(—) *August Zaleski*

375.

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 7 czerwca 1929 r.

w przedmiocie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Polsko-Niemieckiego Układu w sprawie używania i utrzymywania Głębokiej Sztolni Fryderyka, podpisanego w Berlinie, dnia 7 grudnia 1927 roku.

Podaje się niniejszem do wiadomości, że, w wykonaniu art. 9 Polsko-Niemieckiego Układu w sprawie używania i utrzymywania Głębokiej Sztolni Fryderyka, podpisanego w Berlinie, dnia 7 grudnia 1927 roku, dokumenty ratyfikacyjne powyższego Układu wymienione zostały w Warszawie, dnia 7 czerwca 1929 roku.

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*